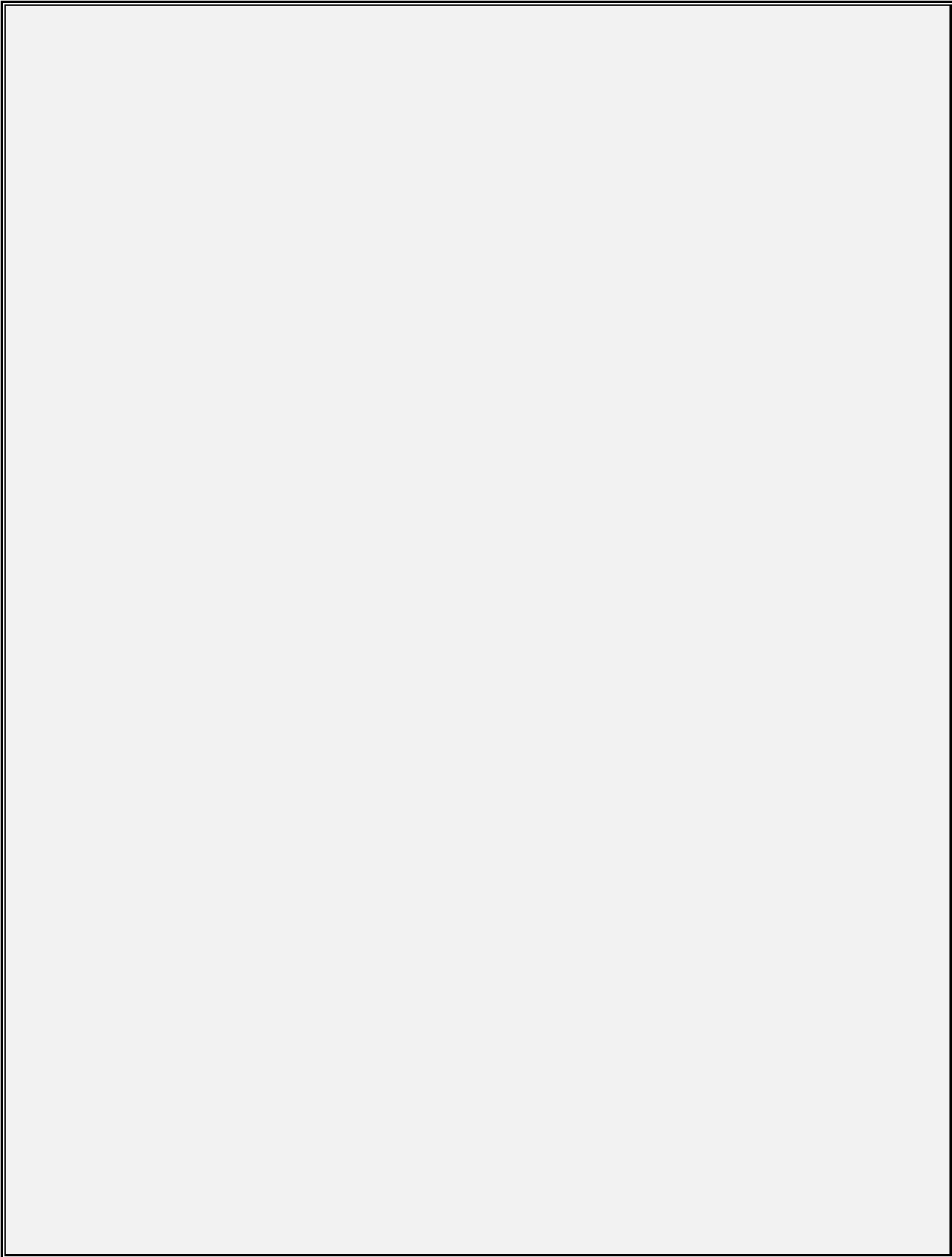

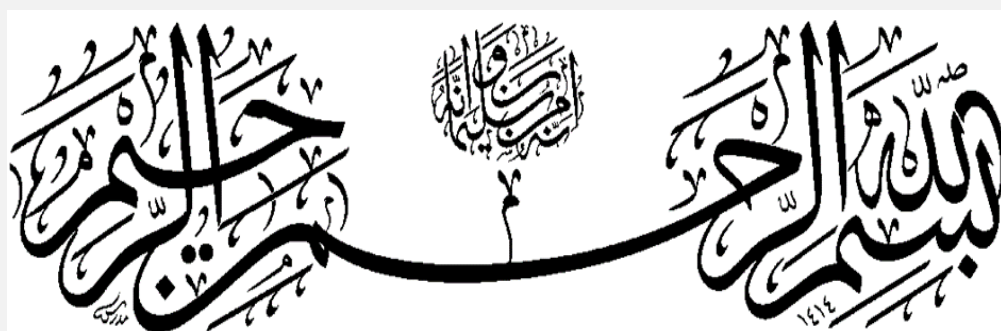
اخلاق

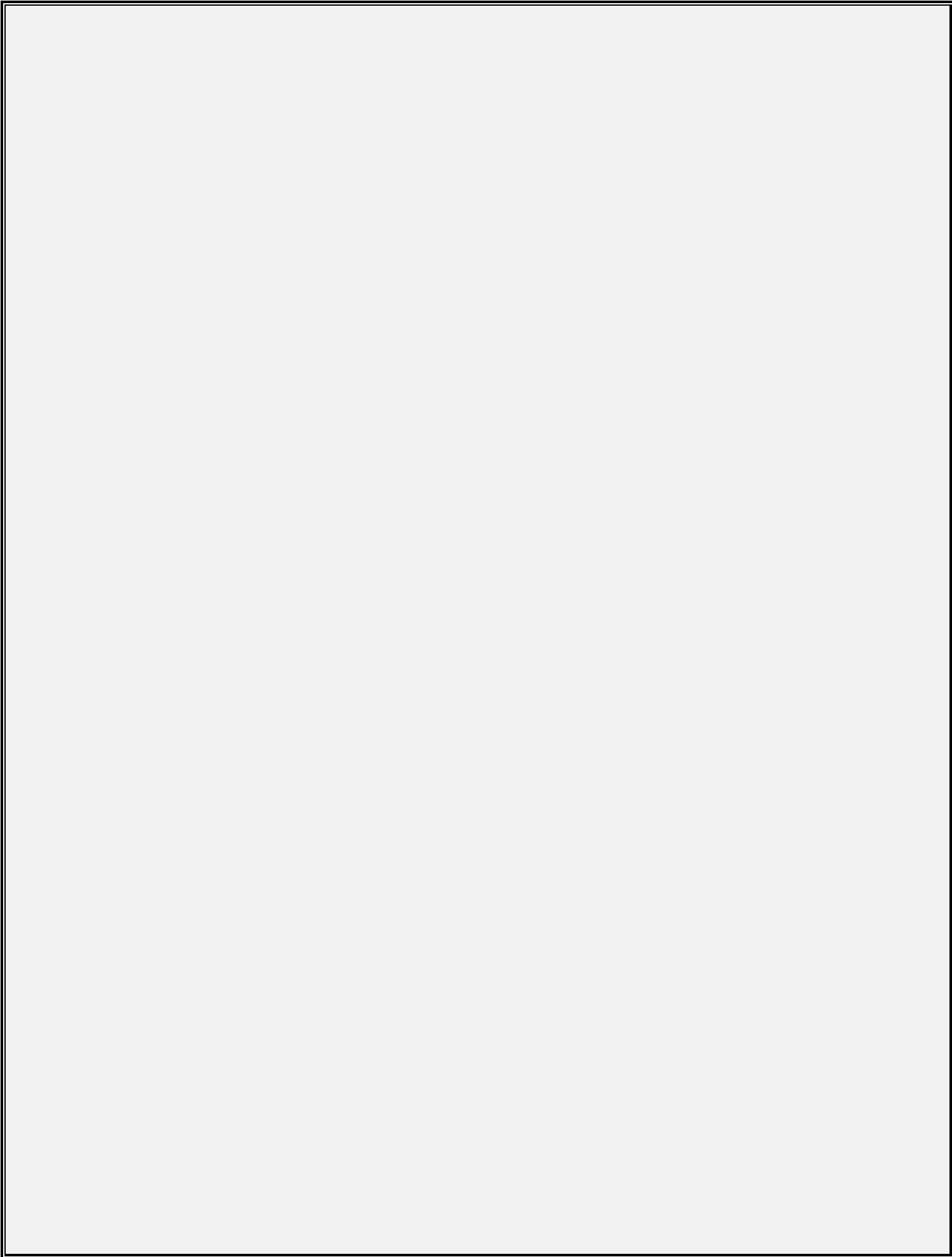
در سیره حضرت زهرا سلام الله عليها

عباس دهرویه

مرکز حقایق اسلامی

مقدمه

خداوند متعال همواره برای هدایت بشر رسولانی را فرستاده است و در قرآن کریم رسول خاتم خود را برای مردم

اسوه معین می‌کند. لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ¹

همانطوری که قرآن کریم برای سعادت بشر رسول خاتم را به عنوان اسوه مشخص می‌کند، در کلام نورانی امام

زمان علیه السلام نیز مادرشان فاطمه زهرا سلام الله علیها اسوه دیگری به بشر معرفی شده است. امام زمان علیه السلام

فرمودند: وَ فِي ابْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِي أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ²

در این نوشتار به دورویکرد از زندگی اخلاقی حضرت زهرا سلام الله علیها پرداخته شده است.

اول سجایای اخلاقی صدیقه طاهره سلام الله علیها و بعد گفتارهای اخلاقی از لسان مبارک ایشان.

عبادت

آن گاه که حضرت فاطمه سلام الله علیها در محراب عبادت، در پیشگاه پروردگار به نماز می ایستد، نور

عبادتش برای ملائکه ی آسمان درخشیدن می گیرد؛ به سان نور ستارگان برای اهل زمین و خداوند پر عزت و جلالت،

خطاب به فرشتگانش می فرماید:

ملائکه ی من! بر بنده ام فاطمه، سرور کنیزانم، نظر کنید؛ بر درگاه من ایستاده در حالی که بند بند وجودش از

خوف من مرتعش و لرزان است و با تمام قلبش به عبادت من روی نهاده است. شما را گواه می گیرم که شیعیانش را از

آتش، نجات و ایمنی بخشیدم...

¹ احزاب / 21

² طوسی، محمد بن الحسن، الغیبة (للطوسی)/ النص؛ ص 286

وَأَمَّا ابْنَتِي فَاطِمَةُ ... مَتَى قَامَتْ فِي مَحْرَابِهَا بَيْنَ يَدَي رَبِّهَا جَلَّ جَلَالُهُ ظَهَرَ نُورُهَا لِمَلَائِكَةِ السَّمَاءِ كَمَا يَظْهَرُ نُورُ
الْكَوَاكِبِ لِأَهْلِ الْأَرْضِ وَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لِمَلَائِكَتِهِ يَا مَلَائِكَتِي انْظُرُوا إِلَيَّ أُمَّتِي فَاطِمَةَ سَيِّدَةَ إِمَائِي قَائِمَةً بَيْنَ يَدَيَّ
تَزِيدُ فَرَائِصُهَا مِنْ خِيفَتِي وَقَدْ أَقْبَلْتُ بِقَلْبِهَا عَلَى عِبَادَتِي أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ آمَنْتُ شَيْعَتَهَا مِنَ النَّارِ³

زمخشری از علمای اهل سنت از حسن بصری روایتی در عبادت حضرت زهرا سلام الله عليها آورده است که

حسن بصری می گوید :

مَا كَانَ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ أَعْبَدُ مِنْ فَاطِمَةَ كَانَتْ تَقُومُ حَتَّى تَوَرَّمَ قَدَمَاهَا⁴

در بین این مردم کسی عابدتر از فاطمه نیست آنقدر در نماز می ایستاد که قدم هایش ورم می کرد.

عبادت فاطمه عليها السلام از لحاظ کمیت، تا بدان حد گسترده است که در لحظه لحظه ی زندگی او حضور

و ظهور دارد؛ رفتار او، گفتار او، نگاه او، تلاش او، نفس کشیدن او و هر لحظه ی شب و روز او عبادت بود.

و در حالیکه او مشغول عبادت می شد ملائکه امور منزل ایشان را بدست می گرفتند.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِلَى فَاطِمَةَ قَالِ

فَوَقَفْتُ بِالْبَابِ وَفَقَةً حَتَّى سَلَّمْتُ فَسَمِعْتُ فَاطِمَةَ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ مِنْ جَوٍّ وَ الرَّحَى تَدُورُ مِنْ بَرٍّ وَ مَا عِنْدَهَا أُنَيْسٌ وَقَالَ فِي

آخِرِ الْخَبَرِ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَقَالَ يَا سَلْمَانُ إِنَّ ابْنَتِي فَاطِمَةَ مَلَأَ اللَّهُ قَلْبَهَا وَ جَوَارِحَهَا إِيمَانًا إِلَى

³ ابن بابویه، محمد بن علی، الأُمالي (للصدوق) - النص ؛ ص 113

⁴ ربيع الابرار ، الزمخشری ، 2 / 274

مُشَاشِهَا تَفَرَّغَتْ لِبَطَاعَةِ اللَّهِ فَبَعَثَ اللَّهُ مَلَكًا اسْمُهُ زُوْقَابِيلُ وَفِي خَبَرٍ آخَرَ جَبْرِئِيلُ فَأَدَارَ لَهَا الرَّحَى وَكَفَّاهَا اللَّهُ مَثْوَنَةَ الدُّنْيَا
مَعَ مَثْوَنَةِ الْآخِرَةِ.⁵

امام محمد باقر علیه السلام می فرماید:

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم سلمان را نزد فاطمه فرستاد.

سلمان می گوید: من بر درب خانه ایستاده و سلام کردم، و شنیدم که فاطمه در داخل خانه مشغول تلاوت قرآن است و آسیا می چرخید در حالی که کسی در آنجا نبود... و سلمان رحمه الله در آخر روایت می گوید: وقتی این مطالب را به عرض رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم رسانیدم وی تبسمی کرده فرمود: ای سلمان! همانا خداوند متعال قلب و جوارح دخترم فاطمه را از ایمان مملو نموده است، لذا وی بدون دغدغه مشغول عبادت پروردگار می باشد، پس خداوند ملکی به نام زوقابیل - و در روایت دیگری به جای وی جبرئیل آمده است - مأمور نموده تا آسیا را بگرداند. و خداوند کارهای دنیا و آخرت فاطمه را عهده دار شده و او را کفایت می نماید.

در روایتی از امام حسن مجتبی علیه السلام کیفیت عبادت و دعای مادرشان فاطمه زهرا سلام الله علیها را اینطور بیان می فرمایند:

...عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَخِيهِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: رَأَيْتُ أُمِّي فَاطِمَةَ سَلَامَ اللَّهِ عَلَيْهَا قَامَتْ فِي مِحْرَابِهَا لَيْلَةً جُمِعَتْهَا فَلَمْ تَزَلْ رَاكِعَةً سَاجِدَةً حَتَّى اتَّضَحَ عَمُودُ الصُّبْحِ وَ سَمِعْتُهَا تَدْعُو لِلْمُؤْمِنِينَ وَ

⁵ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار ج 43؛ ص 46

الْمُؤْمِنَاتِ وَتُسَمِّيهِمْ وَتُكْثِرُ الدُّعَاءَ لَهُمْ وَلَا تَدْعُو لِنَفْسِهَا بِشَيْءٍ فَقُلْتُ لَهَا يَا أُمّاهُ لِمَ لَا تَدْعِينَ لِنَفْسِكَ كَمَا تَدْعِينَ لِغَيْرِكَ فَقَالَتْ يَا بَنِي الْجَارِ ثُمَّ الدَّارُ.⁶

از حسین بن علی از برادرش حسن بن علی بن ابی طالب علیهم السّلام، آن حضرت فرمودند: شب جمعه‌ای بود که دیدم مادرم فاطمه علیها السّلام در محراب عبادت ایستاده و پیوسته در حال رکوع و سجود است تا سفیدی صبح طالع شد و در طول این مدّت شنیدم که برای مؤمنین و مؤمنات دعاء می‌فرمود و ابدًا برای خودش دعایی نکرد، پرسیدم: مادر، چرا همان طوری که برای دیگران دعاء نمودی برای خود دعاء نفرمودی؟
فرمودند: فرزندم، اوّل همسایه را دریاب سپس اهل خانه را.

عبادت در شب ازدواج

وقتی در شب اول ازدواج امیرالمومنین علیه السّام همسرش را گریان می‌بیند علت را پرسید. فاطمه سلام الله علیها فرمودند: حال خود را در پایان عمر و عالم قبر به یاد آوردم؛ چرا که انتقال از خانه ی پدرم به منزل خودم، مرا به یاد انتقالم به قبر انداخت. تو را به خدا قسم بیا در این ساعات آغازین زندگی به نماز برخیزیم و امشب را به عبادت خدا بپردازیم.

فاطمه زهرا علیها السّلام می‌فرماید:

وَإِنَّمَا فُكِرْتُ فِي حَالِي وَ أَمْرِي عِنْدَ ذَهَابِ عَمْرِي وَ نَزُولِي فِي قَبْرِي، فَشَبَّهْتُ دَخُولِي إِلَى فِرَاشِ عِزِّي وَ فَخْرِي، كَدَخُولِي لِحَدِي وَ قَبْرِي، وَ أَنَا أَسْأَلُكَ يَا ابْنَ الْعَمِّ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ إِلَّا مَا بَلَغْتَنِي قَصْدِي وَ أَرْبَى وَ قَمْتُ بِنَا إِلَى مُحْرَابِنَا نَتَعَبَدُ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ⁷

⁶ ابن بابویه، محمد بن علی، علل الشرائع - ج 1؛ ص 181

⁷ قاضی نور الله مرعشی، إحقاق الحق و إزهاق الباطل - ج 4؛ ص 481

سخاوت

زمانی که اعرابی بادیه نشینی اسلام آورد آنقدر فقیر بوده که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمودند کیست به

او زاد و توشه دهد تا من ضامن شوم خداوند به او زاد و توشه تقوا دهد؟

سلمان فارسی از جا برخاست تا غذایی برای اعرابی تازه مسلمان فراهم کند نظرش به خانه فاطمه افتاد و گفت:

اگر خیری باشد در منزل فاطمه است وقتی دق الباب کرد فاطمه زهراء از پشت در فرمود: کیست؟ گفت: من سلمان

فارسی می باشم، فرمود: چه حاجتی داری؟ سلمان جریان اعرابی شرح داد.

فاطمه سلام الله علیها فرمودند: ای سلمان! به حق آن خدائی که حضرت محمد را به پیامبری مبعوث نموده

مدت سه روز است که ما غذا نخورده ایم، حسن و حسین از شدت گرسنگی به من بهانه جوئی می کنند، ایشان نظیر دو

جوجه بخواب رفته اند، ولی در عین حال موقعی که خیری بر در خانه من بیاید من آن را رد نخواهم کرد ای سلمان!

(وَلَكِنْ لَا أَرُدُّ الْخَيْرَ إِذَا نَزَلَ الْخَيْرُ بِبَابِي⁸) این پیراهن مرا بگیر و نزد شمعون یهودی ببر و باو بگو: فاطمه دختر محمد

می گوید: این پیراهن را بردار و در مقابل آن یک من خرما و یک من جو به من بده تا بعدا با خواست خدا بپردازم.

سلمان آن پیراهن را گرفت و پس از اینکه نزد شمعون یهودی آمد به وی گفت: این پیراهن فاطمه دختر حضرت

محمد است، فاطمه می گوید: این پیراهن را بگیر و در مقابل آن یک من خرما و یک من جو بمن بده تا بعدا با خواست

خدا به تو خواهم پرداخت.

شمعون آن پیراهن را گرفت و در میان دو دست زیر و رو می کرد و چشمانش اشک می ریخت و می گفت:

⁸ علامه مجلسی، بحار الأنوار - ج 43؛ ص 72

ای سلمان! این همان زهد و تقوای واقعی است در دنیا! این همان زهدی است که تورات حضرت موسی بما خبر داده، من اکنون شهادت می‌دهم که خدا یکی است و حضرت محمد بنده و رسول او می‌باشد. یهودی اسلام آورد و اسلام او بسیار نیکو شد.

سپس آن یهودی یک من خرما و یک من جو به سلمان داد، سلمان آنها را آورد و به حضرت فاطمه تقدیم نمود، حضرت زهراء آن جو را بدست خود آسیا کرد.

و از آرد آن نان پخت آن گاه آن نان‌ها را به سلمان داد و به او فرمود: این نان‌ها را بگیر و بحضور حضرت محمد ببر.

سلمان گفت: یا فاطمه! یک گرده از این نان‌ها را برای حسنین بردار که که آرام شوند.

فاطمه فرمود: ای سلمان! ما چیزی را که در راه خدا دادیم از آن نمی‌خوریم سلمان آن نان‌ها را گرفت و به حضور پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم آورد⁹

زهد

در مسند احمد که از معروف‌ترین منابع اهل سنت است از انس بن مالک چنین نقل شده که: روزی بلال برای نماز صبح، دیر به خدمت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم آمد، رسول خدا فرمود: چرا دیر آمدی؟ عرض کرد: از کنار خانه فاطمه علیها السلام می‌گذشتم در حالی که با دست خود آسیا می‌کرد، و کودکش گریان بود، گفتم: اگر اجازه فرمایی من آسیا می‌کنم و شما کودک را آرام کنید، او گفت: من نسبت به فرزندم از تو مهربانترم، و من مشغول آسیا کردن شدم و او کودکش را آرام کرد و این امر باعث تاخیرم شد.

پیغمبر اکرم (صلی الله علیه و اله و سلم) فرمودند:

فَرَحِمَتْهَا رَحِمَكَ اللَّهُ¹⁰

تو نسبت به فاطمه رحم و محبت کردی، خداوند تو را مشمول رحمتش کند!

داستان جهیزیه فاطمه علیها السلام و مراسم شب زفاف او که در نهایت سادگی برگزار شد دلیل روشن دیگری

بر زهد و وارستگی کامل اوست.

خدمات او در خانه علی علیه السلام تا آن جا که با یک دست گندم را برای پختن نان آسیاب می کرد، و با

دست دیگر طفلش را در آغوش می گرفت، همه شاهد گویای مقام زهد اوست، گواه این معنا حدیث زیر است:

ابونعیم اصفهانی چنین نقل می کند: «:

لَقَدْ طَحَنَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) حَتَّى مَجَلَتْ يَدُهَا، وَ رَبَا، وَ أَثَرُ قُطْبِ الرَّحَى

فِي يَدِهَا¹¹

فاطمه دختر رسول خدا (صلی الله علیه و آله) آن قدر با دست خود آسیاب کرد که دستش تاول زد، و ورم کرد،

و آثار دستاس در دستش نمایان گشت.

¹⁰ ابن حنبل، احمد بن محمد، مسند الإمام أحمد بن حنبل ج 19 ؛ ص 500

¹¹ حلیه الاولیاء و طبقات الاصفیاء ، ابونعیم اصفهانی ج 2 ص 41

روایات اخلاقی از لسان مبارک حضرت فاطمه سلام الله علیها

خدمت به مادر

الزَّمْ رِجْلَهَا، فَإِنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ أَقْدَامِهَا، وَ الزَّمْ رِجْلَهَا فَتَمَّ الْجَنَّةَ¹²

همیشه در خدمت مادر و پای بند او باش، چون بهشت زیر پای مادران است؛ و نتیجه آن نعمت های بهشتی خواهد بود.

حضرت زهراى مرضیه سلام الله علیها که خود در جایگاه یک مادر بوده است در والا بودن و بلندی مقام مادر می فرمایند اگر بهشت را میخواهی بدست بیاوری بهشت زیر پای مادر است و با خدمت به مادر بهشت را به دست می آوری.

حیا زن

خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ أَنْ لَا يَرَيْنَ الرِّجَالَ وَلَا يَرَاهُنَّ الرِّجَالُ.¹³

بهترین چیز برای حفظ شخصیت زن آن است که مردی را نبیند و نیز مورد مشاهده مردان قرار نگیرد.

بهترین دستورالعمل ها و بهترین راه ها برای رشد و تعالی به سمت خداوند متعال برای زنان بشر می تواند از زبان یک زن کامل و الهی باشد.

¹² کنز العمال: ج 16، ص 462

¹³ بحار الانوار: ج 43، ص 54، ح 48

دختر نبی مکرم اسلام که در منابع شیعی و سنی بهترین زنان دنیا و آخرت معرفی شده است برای رشد و تعالی یک زن می فرماید : بهترین چیز برای او این است که نه مرد نامحرمی را ببیند و نه مردان نامحرم او را ببینند.

علامت شیعه

وقتی یک از مردان مسلمان همسرش را خدمت حضرت فاطمه سلام الله علیها فرستاد تا از ایشان سوال کند ایا ما از شیعیان شما هستیم یا نه ؟ حضرت زهراى مرضیه در پاسخ به این سوال ان زن یک جواب کلی فرمودند:

إِنْ كُنْتَ تَعْمَلُ بِمَا أَمَرْنَاكَ وَتَنْتَهِي عَمَّا زَجَرْنَاكَ عَنْهُ فَأَنْتَ مِنْ شِيعَتِنَا وَإِلَّا فَلَا¹⁴

اگر آنچه را که ما اهل بیت دستور داده ایم عمل کنی و از آنچه نهی کرده ایم خودداری نمائی، تو از شیعیان ما هستی وگرنه، خیر.

این پاسخ جامع حضرت زهراى مرضیه اشاره به رعایت تقوای الهی دارد که مضمون بسیاری از احادیث و آیات قرآن است .

در روایتی از امام رضا علیه السلام ذیل ایه : يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ (هود / 45) وارد شده است که حضرت به برادرشان زید فرمودند پسر نوح علیه السلام به خاطر معصیت از اهل نوح نفی شده است و اگر شما هم تقوا نداشته باشید و از دستورات ما سرپیچی کنید از ما نیستید.

... حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى بْنِ عَلِيٍّ الْوُشَاءُ الْبَغْدَادِيُّ قَالَ: كُنْتُ بِخُرَّاسَانَ مَعَ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَاعِ فِي مَجْلِسِهِ وَزَيْدُ بْنُ مُوسَى حَاضِرٌ قَدْ أَقْبَلَ عَلَى جَمَاعَةٍ فِي الْمَجْلِسِ يَفْتَخِرُ عَلَيْهِمْ وَيَقُولُ نَحْنُ وَنَحْنُ وَ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مُقْبِلٌ عَلَى قَوْمٍ يُحَدِّثُهُمْ فَسَمِعَ مَقَالََةَ زَيْدٍ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ فَقَالَ يَا زَيْدُ أَغَرَكَ قَوْلُ نَاقِلِي الْكُوفَةِ إِنَّ فَاطِمَةَ سَلَامَ اللَّهِ عَلَيْهَا

¹⁴ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار ج 65 ؛ ص 155

أَحْصَنْتُ فَرْجَهَا فَحَرَّمَ اللَّهُ ذُرِّيَّتَهَا عَلَى النَّارِ فَوَ اللَّهُ مَا ذَاكَ إِلَّا لِلْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ وَ وُلِدَ بَطْنُهَا خَاصَّةً فَأَمَّا أَنْ يَكُونَ مُوسَى
 بْنُ جَعْفَرٍ يُطِيعُ اللَّهَ وَ يَصُومُ نَهَارَهُ وَ يَقُومُ لَيْلَهُ وَ تَعَصِيهِ أَنْتَ ثُمَّ تَجِيئَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سَوَاءً لَأَنْتَ أَعَزُّ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ
 مِنْهُ إِنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يَقُولُ لِمُحْسِنِنَا كِفْلَانِ مِنَ الْأَجْرِ وَ لِمُسِيئِنَا ضِعْفَانِ مِنَ الْعَذَابِ قَالَ الْحَسَنُ الْوَشَاءُ
 ثُمَّ التَفَتَ إِلَيَّ فَقَالَ لِي يَا حَسَنُ كَيْفَ تَقْرَأُونَ هَذِهِ الْآيَةَ قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمِلَ غَيْرَ صَالِحٍ¹⁵ فَقُلْتُ مِنَ
 النَّاسِ مَنْ يَقْرَأُ إِنَّهُ عَمِلَ غَيْرَ صَالِحٍ وَ مِنْهُمْ مَنْ يَقْرَأُ إِنَّهُ عَمِلَ غَيْرَ صَالِحٍ فَمَنْ قَرَأَ إِنَّهُ عَمِلَ غَيْرَ صَالِحٍ فَقَدْ نَفَاهُ عَنْ أَبِيهِ فَقَالَ
 عَلَيْهِ السَّلَامُ كَلَّا لَقَدْ كَانَ ابْنُهُ وَ لَكِنْ لَمَّا عَصَى اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ نَفَاهُ عَنْ أَبِيهِ كَذَا مَنْ كَانَ مِنَّا لَمْ يُطِيعِ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَلَيْسَ مِنَّا
 وَ أَنْتَ إِذَا أَطَعْتَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَأَنْتَ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ.¹⁶

محمد بن احمد سنائی بسند مذکور در متن از حسن بن موسی الوشاء بغدادی روایت کرد که گفت: من در
 خراسان در مجلس علی بن موسی الرضا- علیه السلام- بودم و زید بن موسی در آنجا حاضر بود و بجماعت حضار،
 فخر میفروخت که ما چنین و چنانیم، و ابو الحسن علیه السلام که با دیگران مشغول گفتگو بود سخنان زید را شنید و
 رو باو کرده گفت: ای زید! آیا حرفهای نقالان کوفه تو را مغرور کرده و فریب خورده‌ای که روایت میکنند: «فاطمه علیها
 السلام عفت خود را حفظ کرد و خداوند آتش را بر ذریه او حرام نمود»؟ بخدا سوگند این امر جز برای حسن و حسین
 و فرزندان بلا واسطه آن حضرت خاصه و لا غیر، نیست، اما اینکه موسی بن جعفر علیهما السلام پدرت اطاعت خدا
 کند، روزها را روزه بگیرد و شبها را بنماز و عبادت پردازد و تو معصیت و نافرمانی خدا کنی، سپس در روز رستاخیز هر
 دو در عمل مساوی باشید و جزای هر دو بهشت باشد، پس بدون تردید تو عزیزتر از او در نزد خدا باشی (چون او با
 طاعات خود مستحق بهشت شده است و تو بی طاعت و با معصیت همان پاداش را گرفته‌ای) آری علی بن الحسین
 علیهما السلام فرموده است: برای نیکوکار ما دو چندان پاداش و اجر است و برای بدکار ما دو چندان عذاب و جریمه،

¹⁵ (2). هود. الآية 46.

¹⁶ ابن بابویه، محمد بن علی، عیون أخبار الرضا علیه السلام - ج 2؛ ص 232

حسن و شاء گوید: آنگاه امام رو بمن کرده فرمود: ای حسن این آیه را چگونه میخوانید: قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ (ای نوح بدرستی که او از اهل تو نیست زیرا عمل نادرست است - هود: 46)؟ عرض کردم: پاره‌ای از مردم إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ میخوانند بطریق وصفی، یعنی او عملی نادرست است، و بعضی عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ میخوانند (یعنی بدکاری کرده)، و هر کس عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ بخواند او را از نوح نفی کرده و غیری را پدر او داند، امام علیه السلام فرمود: نه، هرگز این طور نیست، بلکه او پسر واقعی نوح بود و لیکن چون خداوند عزّ و جلّ را نافرمانی کرد، خداوند او را از پذیرش نفی نمود، (و ما اهل بیت نیز این چنین هستیم) هر کس از ما نافرمانی خدا کند از ما نیست، و تو ای حسن اگر خداوند را اطاعت کنی از ما اهل بیت خواهی بود.

رعایت تقوا هنگام روزه

در روایت دیگری حضرت زهرا سلام الله علیها به رعایت تقوا در هنگام روزه داری تاکید می‌کنند و می‌فرمایند: روزه داری که رعایت تقوای الهی نکند روزه اش به او سودی نمی‌بخشد.

وَعَنْهُ عَلَيْهِ السَّلَام عَنْ آبَائِهِ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ سَلَامَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا أَنَّهَا قَالَتْ مَا يَصْنَعُ الصَّائِمُ بِصِيَامِهِ إِذَا لَمْ يَصُنْ لِسَانَهُ وَ سَمْعَهُ وَ بَصَرَهُ وَ جَوَارِحَهُ.¹⁷

روزه داری که زبان و گوش و چشم و دیگر اعضا و جوارح خود را کنترل ننماید هیچ سودی از روزه خود نمی‌برد.

¹⁷ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار ج 93؛ ص 295

شوهر داری

صدیقه طاهره سلام الله علیها به عنوان یک زن نمونه و کامل در محضر خداوند متعال در جایگاه همسر برای

امیرالمومنین علیه السلام نقش خود را به بهترین نحو ایفا کردند و اسوه و نمونه ای برای زنان عالم هستند .

در یکی از برخوردهای کامل ایشان با امیرالمومنین علیه السلام می فرمایند :

يَا أَبَا الْحَسَنِ إِنِّي لَأَسْتَحْيِي مِنَ إِلَهِی أَنْ تُكَلِّفَ نَفْسَكَ مَا لَا تَقْدِرُ عَلَيْهِ¹⁸

من از خدای خود شرم دارم که از تو چیزی را در خواست نمایم و تو توان تهیه آن را نداشته باشی

یکی از بزرگترین مشکلات زندگی های زناشویی امروزی درخواست بیش از حد زن از شوهر خود است که

در توان شوهر نیست و حضرت زهرا سلام الله علیها به عنوان اسوه در رفتار با همسر به امیرالمومنین علیه السلام فرمودند

هیچگاه تو را برای خواسته ای به زحمت نینداخته ام و بیش از حد توان تو درخواست نکرده ام.

در روایتی از رسول خدا صلی الله علیه و اله وارد شده است که حضرت فرمودند :

أَلَا وَ أَيْمًا امْرَأَةً لَمْ تَرْفُقْ بِرَوْحِهَا وَ حَمَلَتْهُ عَلَى مَا لَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ وَ مَا لَا يُطِيقُ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ مِنْهَا حَسَنَةً وَ

تَلَقَّى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ هُوَ عَلَيْهَا غَضَبَان¹⁹

هر زنی با شوهرش نرمش نکند و او را بدان چه تاب ندارد وادارد هیچ حسنه ای از او پذیرفته نیست و خدا را

خشمناک ملاقات کند.

¹⁸ اربلی، علی بن عیسی، کشف الغمة فی معرفة الأئمة ج 1 ؛ ص 469

¹⁹ ابن بابویه، محمد بن علی، من لا یحضره الفقیه - ج 4 ؛ ص 16

اخلاص

- وَ عَنْ سَيِّدَةِ النَّسَاءِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهَا قَالَتْ مَنْ أَصْعَدَ إِلَى اللَّهِ خَالِصَ عِبَادَتِهِ أَهْبَطَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَيْهِ

أَفْضَلَ مَصْلَحَتِهِ.²⁰

هر کس عبادت خالص خود را بالا بفرستد، خداوند متعال بهترین مصلحت او را پائین می‌فرستد.

در این گفتار شریف، حضرت صدیقه سلام الله علیها تاکید می‌کنند به لزوم اخلاص و انجام عمل خالص فقط برای خداوند متعال و نهی از ریا و خودنمایی کردن و حضرت نتیجه‌ی اخلاص در اعمال را هبوط بهترین مصلحت‌ها را از طرف خداوند در نظر می‌گیرند.

در تعالیم دینی و روایی شیعه اهل بیت علیهم السلام تاکید فراوانی به اخلاص در عمل برای خداوند متعال کرده‌اند و در برخی روایات گفته شد اگر کسی را غیر خداوند در عمل شریک کنید خداوند شما را به همان فرد می‌سپارد

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ أَنَا خَيْرُ شَرِيكَ مَنْ أَشْرَكَ مَعِيَ شَرِيكًا فِي عَمَلِهِ فَهُوَ لِشَرِيكِي دُونِي لِأَنِّي لَا أَقْبَلُ إِلَّا مَا أُخْلِصَ لِي.²¹

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: خداوند متعال می‌فرماید: من بهترین شریک هستم، هر کس برای من در کارها شریکی قائل شود آن عمل برای همان شریک است و برای من نخواهد بود، زیرا من فقط اعمال خالص را قبول می‌کنم.

در روایتی دیگر در تاکید اخلاص وارد شده است:

²⁰ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار ج 67؛ ص 249

²¹ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار ج 69، ص: 304

وَفِي عِقَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ زِيَادٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِيهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ سُئِلَ فِيمَا النَّجَاةُ غَدًا فَقَالَ إِنَّهَا النَّجَاةُ فِي أَنْ لَا تُخَادِعُوا اللَّهَ فَيُخَدِعَكُمْ فَإِنَّهُ مَنْ يُخَادِعِ اللَّهَ يُخَدِعْهُ وَيَخْلَعْ مِنْهُ الْإِيمَانَ وَنَفْسُهُ يَخْدَعُ لَوْ يَشْعُرُ قِيلَ لَهُ فَكَيْفَ يُخَادِعُ اللَّهَ قَالَ يَعْمَلُ بِمَا أَمَرَهُ اللَّهُ ثُمَّ يُرِيدُ بِهِ غَيْرَهُ فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي الرِّيَاءِ فَإِنَّهُ الشِّرْكُ بِاللَّهِ إِنَّ الْمُرَائِيَّ يُدْعَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَرْبَعَةِ أَسْمَاءٍ يَا كَاذِبُ يَا فَاجِرُ يَا غَادِرُ يَا خَاسِرُ حَبِطَ عَمَلُكَ وَبَطَلَ أَجْرُكَ فَلَا خَلَاصَ لَكَ الْيَوْمَ فَالْتَمِسْ أَجْرَكَ مِنْ مَنْ كُنْتَ تَعْمَلُ لَهُ.²²

ابن زیاد از امام صادق و او از پدرش علیهما السلام روایت می کند که از رسول خدا صلی الله علیه و آله سؤال شد فردا چه چیز انسان را نجات می دهد، فرمود: نجات در این است که با خداوند خدعه نکنید و فریب کاری ننمائید، هر کس با خداوند خدعه کند خدا هم با او خدعه می کند و ایمان را از او می گیرد، او با خودش مکر می کند اگر بداند و با درک نماید.

از رسول گرامی سؤال شد خداوند چگونه با او خدعه می کند، فرمودند: او به اوامر خداوند عمل می کند ولی کارها را برای تظاهر انجام می دهد و رضایت خدا را در نظر نمی گیرد، اکنون از خداوند بترسید و از ریا و تظاهر خودداری کنید که آن شرک به خداوند می باشد.

ریاکار روز قیامت با چهار نام خوانده می شود او را با چهار نام صدا می کنند، می گویند: ای کافر ای فاجر، ای مکار و ای زیانکار، کارهایت باطل شد، دیگر اجر و مزد و پاداش نداری امروز بهره و نصیبی نخواهی داشت و اینک از آن کسی که برایش کار می کردی پاداش بخواه.

²² شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة - ج 1؛ ص 69

منايع و مأخذ

قرآن كريم

طوسى، محمد بن الحسن، الغيبة (للطوسى)

شيخ حر عاملى ؛ محمد بن حسن ؛ وسائل الشيعة في تحصيل مسائل الشريعة

علامه مجلسى ؛ محمدباقر ؛ بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار

ابن بابويه ؛ محمد بن على ؛ من لا يحضره الفقيه

ابن بابويه ؛ محمد بن على ؛ علل الشرائع

ابن بابويه ؛ محمد بن على ؛ عيون أخبار الرضا عليه السلام

اربلى ؛ على بن عيسى ؛ كشف الغمة في معرفة الأئمة

قاضى نور الله مرعشى ؛ إحقاق الحق وإزهاق الباطل

ابونعيم اصفهاني ؛ حليه الاولياء وطبقات الاصفياء

ابن حنبل ؛ احمد بن محمد، مسند الإمام أحمد بن حنبل